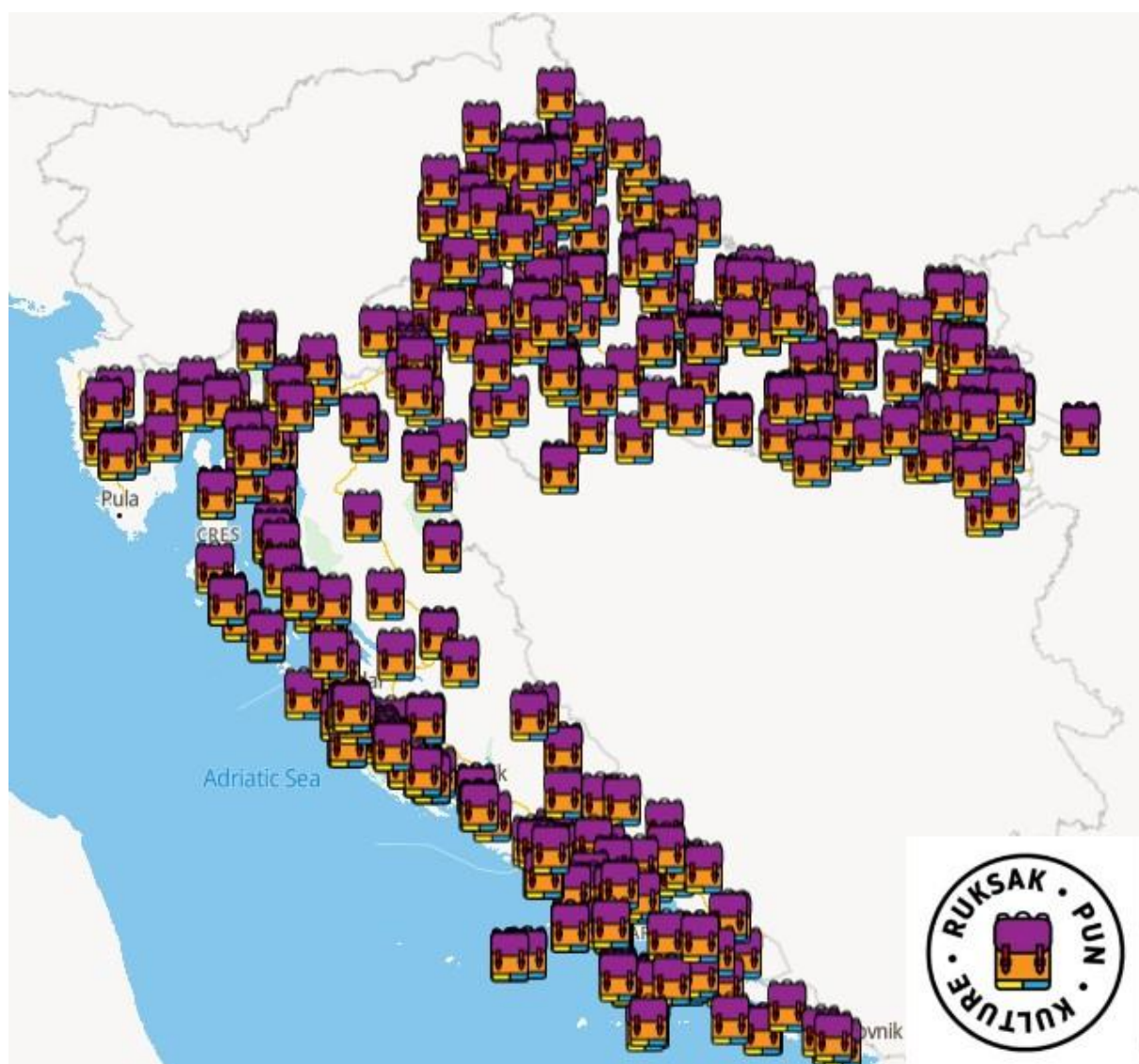

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2024. godini

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi jedinstven je umjetničko-edukativni program na državnoj razini koji su zajedno pokrenuli Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske kao dopunski program kurikulumu u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i centrima za odgoj i obrazovanje. Program *Ruksak (pun) kulture* omogućuje dostupnost umjetnosti i kulture djeci i mladima, senzibilizira djecu i mlade za područje umjetnosti i kulture, a u hrvatskim ga školama i vrtićima provode stručnjaci (književnici, likovni i kazališni, glazbeni i plesni umjetnici). Namjera je programa da umjetnost i kultura budu jednako dostupne svoj djeci i mladima u Republici Hrvatskoj, a posebno onima koji žive u prometno slabije povezanim područjima.

Zabrinutost za mentalno zdravlje djece i mladih sve je očitija ne samo na globalnoj razini nego i u našem društvu. Djeca i mladi nose brojne *vidljive i nevidljive terete* – brige, strahove, posljedice vršnjačkog zlostavljanja ili nasilja u obitelji, pritiska u školi, loše odnose s roditeljima... Dodatne izazove donijeli su i pandemija COVID 19 i potresi.

Novija su istraživanja pokazala da se oni koji i povremeno sudjeluju u organiziranim programima kao što su kazališne predstave, balet, mjuzikli, a posebno glazbena događanja, osjećaju sretnijima, da im bavljenje umjetnošću donosi znatnu dobrobit, poboljšava kvalitetu života. Dakle, jedno od rješenja za jačanje mentalnog zdravlja mladih jest dostupnost programa, sudjelovanje u umjetnosti i nadogradnja postojećih kulturnih praksa.

Sudjelovanjem u umjetnosti djeca i mladi poboljšavaju svoje sposobnosti usmenog i pisanog izražavanja, razvijanja kritičkog mišljenja. Putem kreativnih procesa stvaranja u umjetničkom području djeca i mladi uče rješavati probleme, eksperimentirati i razmišljati lateralno. Također je važno napomenuti da umjetnost i kultura pomažu djeci i mladima u razvijanju vještina poput suradnje, timskog rada i empatije.

Brojna istraživanja umjetničko obrazovanje daje priliku za razvijanje različitih vještina pomoću kojih djeca i mladi mogu nastaviti napredovati i u drugim područjima, uključujući temeljne akademske predmete. Današnja multikulturalna društva zahtijevaju brojne kompetencije i vještine za uspješno uključivanje u okruženje koje se brzo razvija i u kojem je obrazovanje važno i za sadržaj i za kontekst. Zato obrazovanje o kulturi i kroz kulturu, uključujući baštinu, umjetnost i kreativnost, ima ključnu ulogu u osposobljavanju djece i mladih za suočavanje s izazovima i razvoj njihova potencijala.

Sudjelovanje u kulturno-umjetničkim programima ima nekoliko jasnih prednosti, a jedna je od najistaknutijih poticanje inovativnosti i izražavanja kod djece i mladih. Sudjelovanjem u kulturno-umjetničkim programima djecu i mlade potiče se da pronađu vlastite kreativne glasove te im se pruža mogućnost novog načina unaprjeđivanja analitičkih sposobnosti i usvajanja znanja o kulturnim vrijednostima.

Danas, kad je neosporna činjenica o poticanju i važnosti kulturne i umjetničke edukacije za cjelovit razvoj djece i mladih, program *Ruksak (pun) kulture* pridonosi njihovu kulturnom osvješćivanju i izražavanju i čini umjetnost i kulturu dostupnom svoj djeci u Hrvatskoj. Programom *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* djeca i mladi u prometno slabo povezanim dijelovima Hrvatske dobili su priliku otkrivati umjetnost i kulturu, glazbu, baštinu, književnost, film, ples, kazalište.

Ruksak od 2013. do danas

Program Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi provodi se od 2013. godine. Provođenje Programa omogućeno je Sporazumom o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*, koji su Ministarstvo kulture i medija i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih potpisali u studenom 2014. godine za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

U 2021. godini potpisan je novi Sporazum o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* kojim Ruksak postaje stalni program u odgojno-obrazovnim ustanovama. Program je kao primjer dobre prakse uključen u *Priručnik za kulturno i umjetničko obrazovanje*, koji je 2016. godine objavila Europska komisija, a 2018. godine prevelo i objavilo Ministarstvo kulture i medija (<https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/arhiva/Flash/OMC-CulturalAwareness-Report-HR%20-%20WEB.PDF>).

Od travnja 2013. do prosinca 2024. godine gotovo 85.000 djece i mladih sudjelovalo je u Programu. *Ruksak (pun) kulture* donio je umjetničke programe u više od 260 gradova i općina koji pripadaju tzv. potpomognutim područjima, s niskim indeksom razvijenosti. U istom razdoblju za djecu i mlade izdvojeno je više od 3.000.000,00 eura. U razdoblju od 2013. do 2024. godine uz provedbu redovitog *Ruksaka (punog) kulture* pokrenuto je šest komplementarnih programa:

1. ***Otočni ruksak (pun) kulture***
2. ***Cjelogodišnji Ruksak (pun) kulture***
3. ***Ruksak (pun) kulture za mlade***
4. ***Ruksak (pun) kulture za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica RH***
5. ***Ruksak (pun) kulture za djecu tražitelje azila***
6. ***Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji.***

U 2019. godini program *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* gostovao je u Subotici u Republici Srbiji, u vrtićima i školama u kojima se provodi program na hrvatskom jeziku. U prvom gostovanju Programa izvan granica Republike Hrvatske sudjelovalo je 439 djece i mladih i više od 20 odgojno-obrazovnih djelatnika. Međutim, u planu je nastavak provedbe programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica Republike Hrvatske* u razdoblju od 2025. do 2027. godine. Cilj je da se Program, osim u Republici Srbiji, realizira i u drugim zemljama u kojima žive Hrvati izvan Republike Hrvatske.

Uz *Ruksak za djecu i mlade izvan Republike Hrvatske* pokrenuta su dva pilot-projekta. Osim uključivanja djece i mladih iz prometno slabije povezanih područja, *Ruksak* nastoji svojim djelovanjem uključiti svu djecu i mlade bez obzira na socijalni status, ekonomski, etničku ili religioznu pripadnost ili vrstu škole koju pohađaju. Posebno je bio osmišljen prilagođeni program za odgojno-obrazovne ustanove koje pohađaju djeca azilanata.

Cjelogodišnji ruksak jest pilot-program koji se realizirao 2019. godine. U okviru programa realizirana su dva umjetničko-edukativna programa iz područja filmske i plesne umjetnosti u Osnovnoj

školi Budaševo-Topolovac-Gušće i Dječjem vrtiću „Bambi“ u Sunji u Sisačko-moslavačkoj županiji. U programu je sudjelovalo oko 100 djece i učenika.

U 2021. i 2022. godini proveden je program Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Program je inicirao tadašnji Središnji državni ured za demografiju i mlade Vlade Republike Hrvatske, koji je koordinirao sve uključene dionike – Ministarstvo kulture i medija te Ministarstvo turizma i sporta i tadašnje Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Sve programske aktivnosti zastupljene u *Ruksaku* bile su i u programu kreiranom za učenike osnovnih škola pogođenih potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Cilj Programa bio je pružiti pomoć i podršku djeci i mladima s područja pogođenih potresom omogućivanjem i osiguravanjem aktivnosti bogatih edukativnim, kulturnim, sportskim i društvenim sadržajima kako bi kroz igru, druženje, učenje i boravak u poticajnom i pozitivnom okruženju lakše prebrodili razdoblje nakon potresa. U provedbi Programa volontirali su studenti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu koji su za učenike osmislili poseban rekreativni sadržaj i sportska natjecanja. U Programu koji se provodio u 2021. godini sudjelovale su 24 osnovne škole, a njime je bilo obuhvaćeno 2905 učenika od 1. do 5. razreda i 696 učenika 8. razreda, ukupno 2.528 učenika. U Programu koji se provodio od travnja do lipnja 2022. godine sudjelovale su 23 osnovne škole, a njime je bilo obuhvaćeno 2.358 učenika od 6. do 8. razreda.

U Europskoj godini mladih Ministarstvo kulture i medija, uz sufinanciranje i potporu Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade, osmislilo je i realiziralo program *Ruksak (pun) kulture za mlade*. U provedbi Programa sudjelovale su 34 odgojno-obrazovne ustanove te je obuhvaćeno 1815 mladih s područja cijele Republike Hrvatske. U Programu su osim srednjoškolskih odgojno-obrazovnih institucija u kontinentalnom dijelu sudjelovale i sve srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove koje se nalaze na hrvatskim otocima.

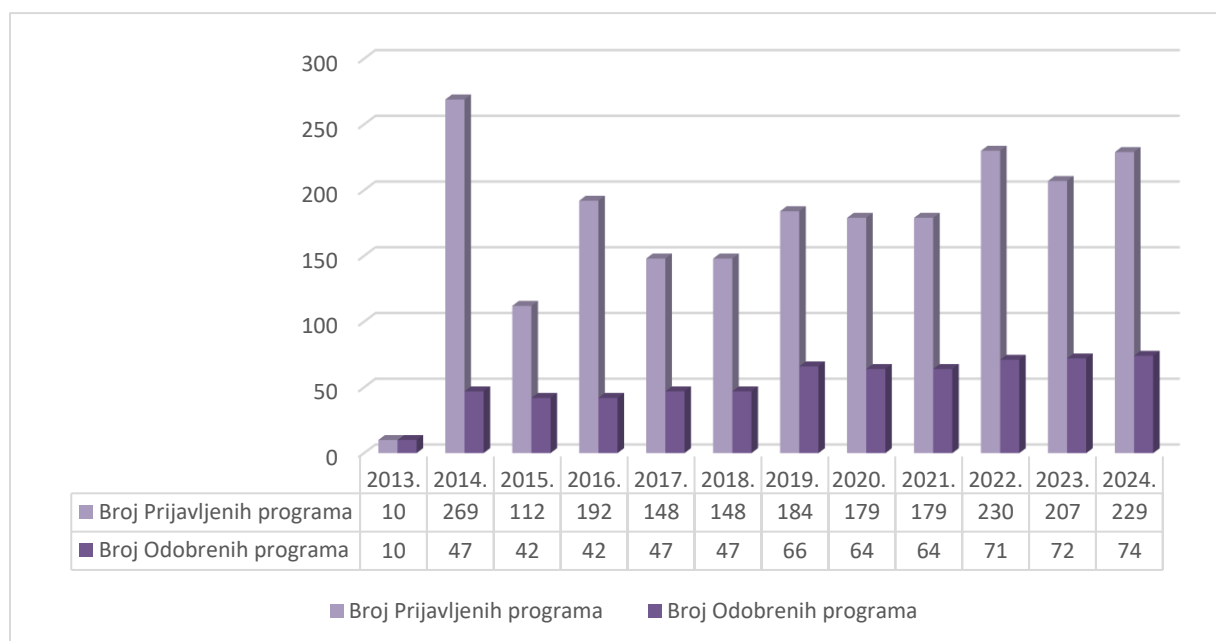
Od 2018. godine za djecu i mlade na hrvatskim otocima, kojima zbog izoliranosti i slabije prometne povezanosti nedostaje umjetničko-edukativnih programa, provodi se program *Otočnog ruksaka*. U prvom *Otočnom ruksaku* 2018. godine sudjelovalo je više od 700 djece na 22 hrvatska otoka. Sufinanciranjem programa od 2019. godine u provedbu je uključeno Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Razvojem programa i uz dodatan poticaj sufinanciranja *Ruksak* svake godine gostuje na svim hrvatskim otocima na kojima se nalazi makar i jedna odgojno-obrazovna ustanova. U 2024. godini provedbom *Otočnog ruksaka* obuhvaćeno je 647 djece vrtićke dobi, 1137 učenika osnovnih škola i 577 učenika srednjih škola, odnosno održana su 94 gostovanja u 17 dječjih vrtića, 74 osnovne škole i 14 srednjih škola.

Jubilarni 10. rođendan programa *Ruksak (pun) kulture* proslavili smo 17. svibnja 2024. u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Djeca i mladi, njih gotovo tisuću, iz zagrebačkih dječjih vrtića „Siget“ i „Košnica“, osnovnih škola „Ive Andrića“, „Središće“, „Kajzerica“, „Jure Kaštelana“, „Otok“ i „Većeslava Holjevca“ te 2., 13., 4. i Gimnazije „Tituša Brezovačkog“ kao i srednjih škola iz Opuzena, „Viktorovac“ iz Siska, škole primijenjene umjetnosti i dizajna i Ugostiteljsko-turističke škole iz Zagreba, Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perišina iz Velike Gorice i Gimnazije Nova Gradiška u kojoj je sve i počelo 2013. godine, prisustvovali su umjetničkom programu obljetničkog ~~*Ruksaka*~~. Program je obuhvatio kazališne predstave - *Stranac*, *Cyrano* i *djevojčica*, *Proživi ponovo*, *Bebe su super* i *Tri skockana praščića*, filmskog programa *Dox u školi*, glazbenog u izvedbama umjetnika kao što su Tomislav Goluban, Melita Lovričević i Branko Trajkov Trak, do likovnih radionica *Diorame moga kraja*, *Sve(i)mir*, *Oda drveću*, *Kao prvo zagonetno drvo*, *Igraj s Kniferom!* ili radionice *Pišem, dakle slušam*.

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2024. godini

U razdoblju od studenog do prosinca 2023. godine objavljen je Javni poziv za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*. Od ukupno 229 programa prijavljenih na **Poziv za predlaganje umjetničko-edukativnih programa i/ili radionica za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*, nacionalni dopunski program u vrtićima te osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj za 2024. godinu**, nakon pregleda svih prijava odabrana su 74 umjetničko-edukativna programa.

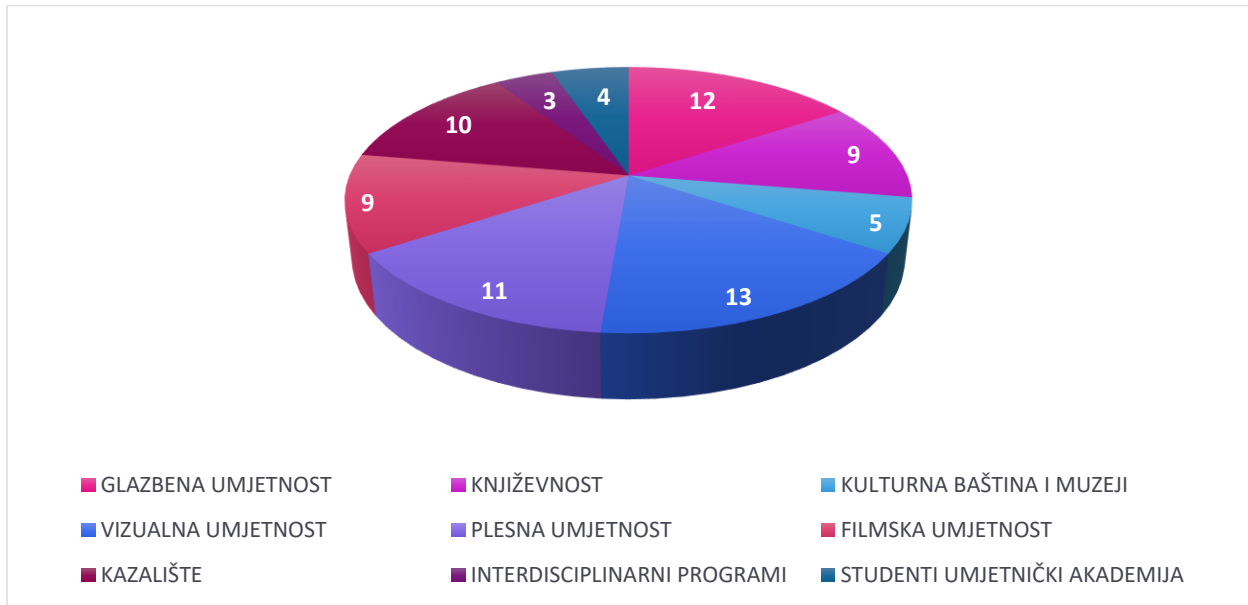

Prikaz 1. Prikaz prijavljenih i odobrenih umjetničko-edukativnih programa na temelju javnog poziva za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* od 2013. do 2024. godine

Programi su razmatrani i vrednovani prema sljedećim ciljevima:

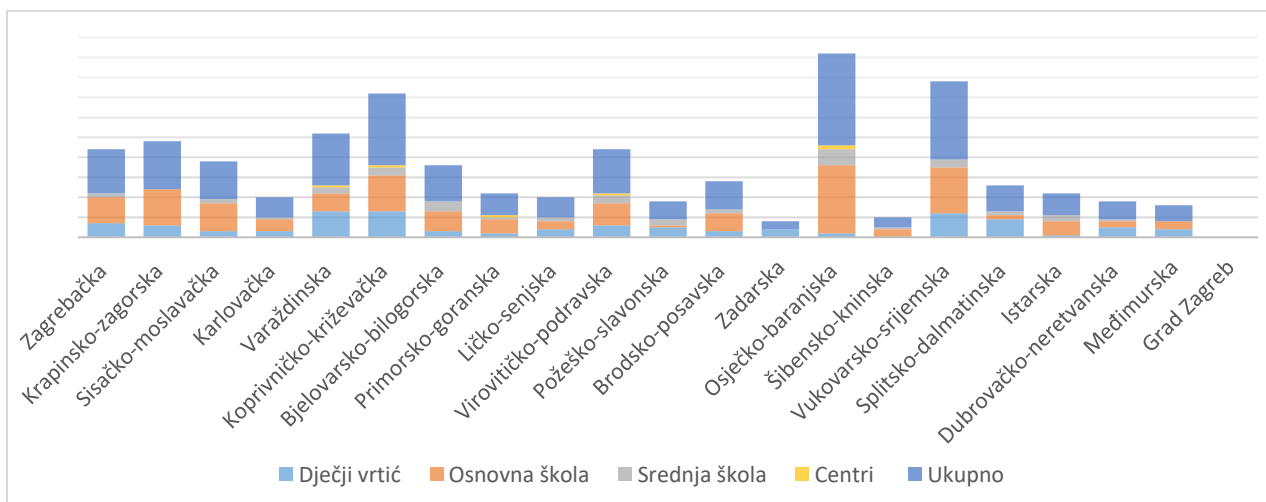
- kvaliteta, izvornost i inovativnost programa/radionice
- provoditelj(i) radionice i/ili programa jest stručnjak u umjetničkom području i profesionalno se njime bavi
- radionica i/ili program usklađen je s ciljevima Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije
- sadržaj radionica i/ili programa ne smije se podudarati s onim redovitih planova i programa koji se po (predmetnim) područjima provode u vrtićima i školama (za *Ruksak*, u načelu, nisu prihvatljivi programi vezani uz propisanu školsku lektiru)
- program i/ili radionica moraju imati mogućnost daljnjeg provođenja u sredini u kojoj su predstavljani; održivost programa i/ili radionica u smislu njihovih daljnjih širenja (način na koji će djeca i mladi, odgojitelji, učitelji i nastavnici moći u nekom obliku koristiti predstavljene sadržaje u daljnjem radu)
- naknada za izvedbu programa i/ili radionice mora biti usklađena s Odlukom o sadržaju programa *Ruksak (pun) kulture* te visinom naknade za poslove i rad na njegovu ostvarivanju.

Umjetničko-edukativni programi raspoređeni su u osam kulturno-umjetničkih područja. U 2024. godini u *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* bilo je uključeno 11 programa iz područja plesne umjetnosti, 10 programa iz područja kazališne umjetnosti, 13 programa iz područja vizualne umjetnosti, 9 programa iz područja književnosti, 12 programa iz područja glazbene umjetnosti, 9 programa iz područja filmske umjetnosti, 5 programa iz područja kulturne baštine i 3 programa studenata umjetničkih akademija te 4 interdisciplinarna programa.

Prikaz 2. Prikaz odobrenih programa po kulturno-umjetničkim područjima u 2024. godini

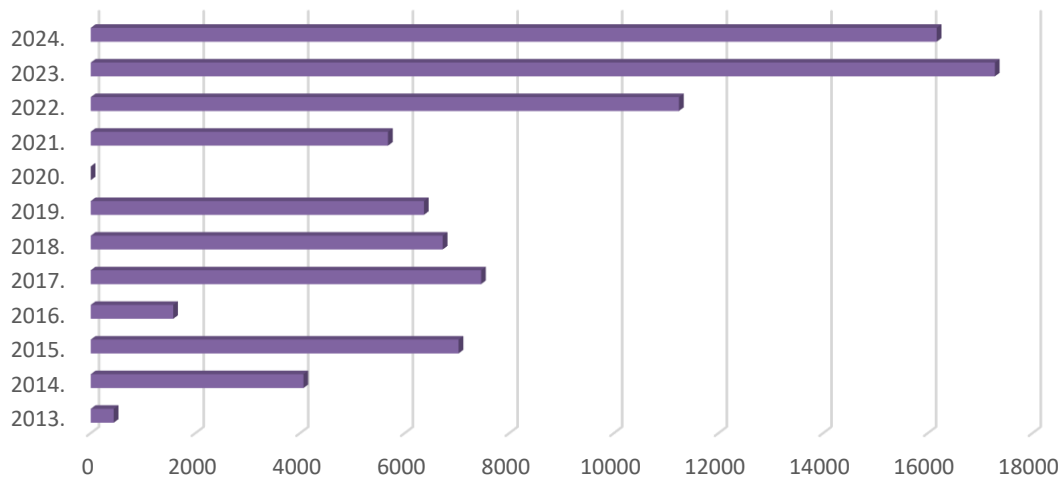
Ministarstvo kulture i medija osiguralo je 497.390,25 eura za provedbu programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2024. godinu. Program je proveden u više od 350 odgojno-obrazovnih institucija odabranih iz prijava pristiglih na **Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2024. godinu.**

Prikaz 3. Pregled broja prijava odgojno-obrazovnih institucija po županijama na Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2024. godinu

Od travnja do prosinca 2024. godine u odgojno-obrazovnim ustanovama *Ruksaka (pun) kulture* uspješno je realizirao više od 440 gostovanja, 94 na otocima, a sudjelovalo je 16.169 djece i mladih.

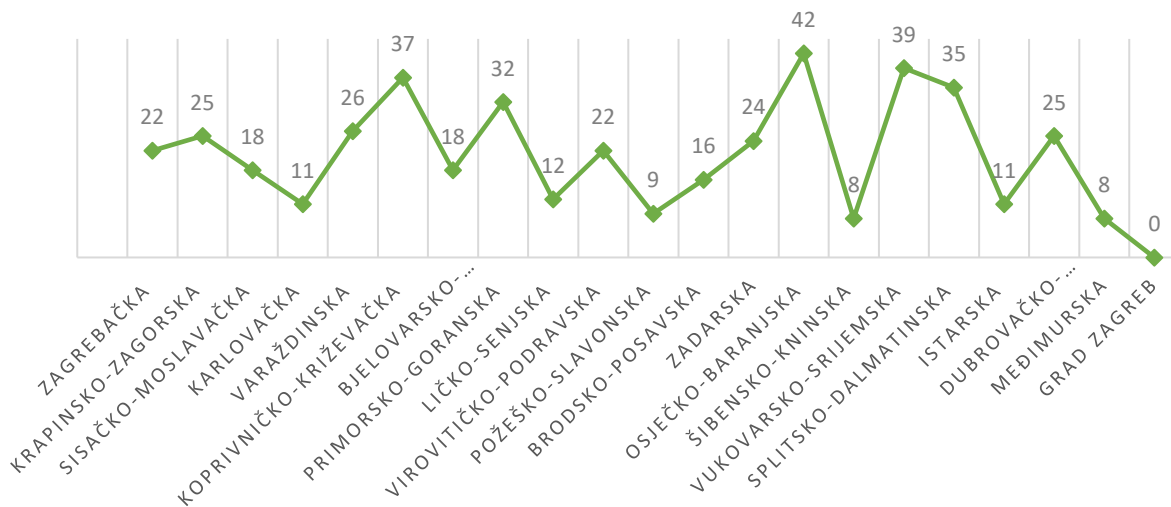
Broj djece i mladih u programu od 2013. do 2024.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
■ Broj djece	439	4066	7031	1576	7461	6728	6369	0	5682	11243	17281	16169

Prikaz 4. Pregled broja djece i mladih koji su sudjelovali u programu *Ruksak (pun) kulture* od 2013. godine do 2024. godine

PREGLED GOSTOVANJA PO ŽUPANIJAMA

Prikaz 5. Pregled broja gostovanja programa *Ruksak (pun) kulture* po županijama u 2024. godini